

УДК 378.147

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Шевченко В.М.

Університет імені Альфреда Нобеля

У статті досліджено формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх фахівців з обліку та оподаткування в процесі професійної підготовки, яке ґрунтується на компетентнісному підході. З огляду на те, що у науковій літературі немає узгодженої точки зору щодо структури компетентності, яка досліджується, доведено, що існує кілька підходів до визначення структури компетентності, яка в більшості розкривається через знання і їх застосування, уміння, навички, здібності, цінності й особисті якості. Беручи до уваги інтегрований характер компетентності, що досліджується, обґрунтовано її структурні компоненти: когнітивний, функціональний, мотиваційно-ціннісний. Когнітивний компонент характеризується прагненням до здобування знань загальної культури роботи з інформацією; здатністю до аналізу облікової інформації, її систематизації, накопичення та узагальнення; здатністю до прогнозування результатів діяльності підприємства, відповідного оформлення результатів у звітності та їх передачі. Функціональний компонент характеризується аналітичними вміннями і навичками, здатністю до порівняння, узагальнення та синтезу з обліковими даними. Мотиваційно-ціннісний компонент характеризується спрямованістю та мотивацією особистості на виконання інформаційно-аналітичної діяльності. Підкреслюється, що розроблена модель інформаційно-аналітичної компетентності уможливило здійснення її глибокого аналізу з метою визначення ефективних шляхів подальшого розвитку, проектування різних варіантів їх реалізації, зокрема, змістовної основи.

Ключові слова: інформаційно-аналітична компетентність, фахівець з обліку та оподаткування, компетентнісний підхід.

Постановка проблеми. Глобалізація суспільних процесів та розвиток новітніх технологій вплинули на інноваційні перетворення в усіх сферах життєдіяльності людини і в освіті зокрема. Як відповідь на нові виклики розвитку сучасного трансформаційного суспільства зароджується нова парадигма освіти, що базується на концепції результатів навчання у вигляді компетенцій.

В таких умовах професійна підготовка фахівця з обліку та оподаткування неможлива без уміння вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, здатності швидко сприймати й обробляти значні обсяги інформації, а також постійно оновлювати власні знання, розширювати спектр необхідних умінь і навичок, а відтак – підвищувати рівень інформаційно-аналітичної компетентності, пов'язаної з умінням систематизувати інформацію, здійснювати її аналіз, структурувати та якісно-змістовно перетворювати у своїй професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел показав, що компетентнісний підхід у системі освіти був і залишається предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Зокрема, Н.В. Баловсяк [1], О.І. Гура [2], В.А. Петрук [3], Дж. Равен [4], J. Hartig і N. Jude [5], Franz E. Weinert [6] та інші розглядали шляхи підвищення якості вищої освіти на компетентнісній основі. Певні аспекти інформаційно-аналітичної компетентності та інформаційно-аналітичної діяльності представлені у наукових працях В.Ю. Дякова [7], В.М. Варенко [8], О.С. Гайдамак [9], Н.В. Грицяк [10], С.А. Зайцевої [11], В.І. Захарової [12], О.В. Назначило [13], Л.Ф. Панченко [14], Л.М. Петренко [15], В.В. Ягупова [16] та ін.

Проте, проблема формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх фахівців з обліку та оподаткування в процесі професійної

підготовки не була предметом цілісного педагогічного дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальність вивчення цієї проблеми посилюється наявністю суперечностей:

– між вимогами суспільства до підготовки майбутніх фахівців з обліку та оподаткування, здатних швидко орієнтуватися в інформаційному середовищі, самостійно здобувати, поповнювати знання, та недостатнім рівнем сформованості в них інформаційно-аналітичної компетентності;

– між зростанням ролі самостійної пізнавально-аналітичної діяльності майбутнього фахівця, яка потребує вміння користуватися різними видами джерел інформації, та відсутністю обґрунтування педагогічних умов і технологій формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх фахівців з обліку та оподаткування в процесі професійної підготовки.

Актуальність порушеної проблеми, її недостатня теоретична і практична розробленість, а також необхідність подолання виявлених суперечностей зумовили вибір теми статті, **мета** якої дослідити процес формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх фахівців з обліку та оподаткування, представити її структуру та охарактеризувати зміст ключових компонентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Набуття життєво важливих компетентностей може дати сучасній людині можливість адаптуватися до швидкоплинного світу та знаходити своє місце в ньому. Розвиток компетентнісного підходу актуалізував спільний пошук країнами поглядів до визначення структури компетентності, тобто сукупності певних взаємопов'язаних якостей майбутніх фахівців, які мають функціонально забезпечити на практиці їх професійну діяльність.

Ключовим документом у цьому контексті є Європейська рамка кваліфікацій (ЄРК), в якому зі-

ставляються академічні ступені і кваліфікації у країнах ЄС. В документі структура компетентності складається з таких елементів, як: знання, уміння, компетенції (висвітлюються в термінах відповідальності і автономії кожного окремого закладу освіти) [17].

На основі ЄРК в Україні була затверджена Національна рамка кваліфікацій, в якій базовими елементами компетентності виокремлюються знання, уміння, комунікації, автономність і відповідальність [18].

Думки науковців в цьому аспекті теж неоднозначні. Певна їх частина вважають сформовану в процесі професійної підготовки компетентність фахівця мінімальним досвідом діяльності, або попереднім етапом сформованості компетентності. Водночас вона має охоплювати соціальну, особистісну мотивацію необхідності подальшого формування компетентності, а також певних знань, умінь, навичок, які необхідні для подальшого формування компетентності. Важливим елементом представляється й рефлексія ефективності отриманого результату [19].

Резюмуючи зазначимо, що існує кілька підходів до визначення структури компетентності, яка в більшості розкривається через знання і їх застосування, уміння, навички, здібності, цінності й особисті якості.

Щоб сформувати структуру інформаційно-аналітичної компетентності проаналізуємо набір особистих якостей майбутніх фахівців з обліку та оподаткування. Характеристика професійної діяльності фахівців облікової сфери діяльності детально відображена в нормативних документах, одним із яких є Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників [20].

Дослідження завдань і обов'язків, які характеризують професіоналізм керівників, професіоналів та фахівців облікової сфери діяльності свідчить про те, що в них чільне місце займає як інформаційний, так й аналітичний компоненти. Адже від таких фахівців вимагається не тільки здатність виконувати інформаційну діяльність, а й уміння якісно аналізувати її, бачити тенденції та інтерпретувати отримані показники. Тож імперативом професійної діяльності майбутніх фахівців з обліку та оподаткування є інформаційно-аналітична діяльність, в процесі якої розвивається інформаційно-аналітична компетентність (відповідні знання, уміння, навички, здатність до самовдосконалення і саморозвитку).

Результати аналізу функціональних обов'язків майбутніх фахівців з обліку та оподаткування уможливили представити взаємозумовлені та взаємопов'язані компоненти інформаційно-аналітичної компетентності, а саме: *когнітивного, функціонального та мотиваційно-ціннісного*.

Проаналізуємо детальніше зміст та структуру ключових компонентів як основи інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх фахівців з обліку та оподаткування.

Когнітивний компонент. Опанування будь-якою компетентністю передбачає, насамперед, опанування знаннями, які безпосередньо пов'язані з пізнанням певної галузі професійної діяльності, що зумовлює присутність у ній **когнітивного компоненту**.

До речі, слово «когнітивний» походить від латинського *cognitio* – «пізнання». Залежно від контексту, це слово може позначати знання, переконаність, розумову здатність, здатність до вивчення, збереження знання та обміну нею з іншими. Психологи, які дотримуються когнітивного підходу, стверджують, що людина – це не машина, яка сліпо і механічно реагує на внутрішні чинники або на події в зовнішньому світі, навпаки, розуму людини доступно більше: аналізувати інформацію про реальну дійсність, проводити порівняння, приймати рішення, вирішуючи проблеми, що постають перед ним кожну хвилину. Такий підхід в психології виходить з розуміння людини як «розуміючої, аналізуючої», оскільки людина знаходиться в світі інформації, яку треба зрозуміти, оцінити, використовувати [21].

Набуті когнітивні навички людини, або її когнітивна здатність – це те, в якій мірі вона в стані сприймати знання й інформацію, і опрацювати її. До когнітивних функцій можна віднести міркування, рахунок, читання і письмо, планування, а також висунення ініціатив. Тобто, в звичайному житті людина постійно використовує свої когнітивні навички [22]. Дж. Келлі вважав, що людина сприймає свій світ за допомогою чітких систем або моделей, що називаються конструктами (від англ. *construct* – «будувати»). На його думку *особистий конструкт* – це ідея або думка, яку людина використовує, щоб усвідомити або інтерпретувати, пояснити або спрогнозувати свій досвід. Він представляє собою стійкий спосіб, яким людина розуміє які-небудь аспекти дійсності в термінах схожості та контрасту [23].

Тож з точки зору когнітивного підходу, майбутній фахівець з обліку та оподаткування в процесі професійної підготовки має сформувати свій «особистий конструкт», який в подальшому надасть йому можливість використовувати у своїй професійній діяльності.

В цьому контексті цікавою також є думка Дж. Брудера, в роботах якого постійно робиться акцент на те, що учень, вивчаючи той чи інший предмет, повинен отримати деякі *загальні, вихідні знання та уміння*, які дозволять йому в подальшому робити широке перенесення, виходити за рамки безпосередньо отриманих знань [24].

Тобто до складу «особистого конструкта» майбутнього фахівця з обліку та оподаткування слід включити загальні, вихідні знання та уміння, які дозволять йому в подальшому робити широке перенесення та виходити за рамки безпосередньо отриманих *інформаційно-аналітичних теоретичних знань*, щоб функціонально забезпечити на практиці інформаційно-аналітичну діяльність. А оскільки інформація визнана основою функціонування будь-якого суб'єкта господарювання, то створення інформаційної системи для організації і складання звітності не можливе без знання властивостей інформації, її функцій та видів. У визначенні інформаційно-аналітичних теоретичних знань у структурі когнітивного компоненту ІАК майбутнього фахівця з обліку та оподаткування ми виходили з того, що «як би не вдосконалювалися технічні і програмні засоби інформації, рівень фахівця будь-якої галузі буде визначатися насамперед основоположними (узагальненими) знаннями і уміннями в області

пошуку і семантичної обробки інформації, що забезпечують ефективну професійну діяльність» [25, с. 37–38].

Однак серед інструментарію майбутнього фахівця з обліку та оподаткування в процесі професійної діяльності чільне місце посідають комп'ютерні технології та технічні засоби роботи з інформацією. До них належать засоби одержання, передачі, зберігання й опрацювання інформації. В цьому переліку головною ланкою є ЕОМ різних типів і призначень, які виконують не тільки облікові функції, а й інші процеси, що пов'язані з аналізом, плануванням, звітністю та ін. Проте, створення інформаційної системи не можливе без знання властивостей інформації, її функцій та видів. Тож диференціація, самостійний вибір критеріїв її оцінювання, аналіз та інтерпретація підходів, створення архівів, способів відбору інформації та раціональне визначення каналів її проходження і є саме тими *інформаційно-аналітичними технологічними знаннями*, якими мають володіти майбутні фахівці з обліку та оподаткування.

Функціональний компонент. Від рівня організації інформаційно-аналітичної діяльності залежить ефективність роботи всіх структурних одиниць підприємства та ефективність інтелектуальної праці зокрема. Це означає, що майбутні фахівці з обліку та оподаткування мають опанувати загальну систему способів орієнтації в динамічних потоках інформації, алгоритмами пошуку її та аналітико-синтетичної переробки, вилучення й оцінювання, перетворення отриманої інформації, постійного поповнення та добудови своєї особистісної системи знань. Проведений аналіз компонентного складу інформаційно-аналітичної компетентності різних фахівців, наведеного в наукових працях, та дослідження щодо ключових вимог до фахівців облікової сфери діяльності свідчить, що важливе місце в ньому посідає **функціональний компонент**.

До речі, *функціональний* (від лат. *functio* – виконання, здійснення) *компонент* є складовою компетентності, в якій висвітлюються первинні її значення як-то обізнаність, знання, досвід і т.д. Даний компонент представляє собою систему придбаних знань з урахуванням їх глибини, об'єму, стилю мислення, норми етики, соціальних функцій фахівця.

В основу функціонального компоненту майбутнього фахівця входить синтез *професійних і спеціальних* знань і умінь, способів діяльності, самостійного вирішення завдань. Тобто функціональний компонент «містить здібність застосовувати отримані знання на практиці при вирішенні певних професійних завдань, знаходити та обґрунтовувати вибір економічно вигідного рішення у проблемних ситуаціях» [26, с. 79].

В цьому контексті слід зазначити, що від рівня організації інформаційно-аналітичної діяльності залежить ефективність роботи всіх структурних одиниць підприємства та ефективність інтелектуальної праці зокрема. Це означає, що майбутні фахівці з обліку та оподаткування мають володіти професійними та спеціальними знаннями щодо загальної системи способів орієнтації в динамічних потоках інформації, алгоритмів її пошуку та аналітико-синтетичної переробки,

а також вилучення й оцінювання, перетворення отриманої інформації, постійного поповнення та добудови своєї особистісної системи знань. Тому, на нашу думку, функціональний компонент інформаційно-аналітичної компетентності майбутнього фахівця з обліку та оподаткування має утворюватися з трьох складових:

- інформаційно-комунікативних умінь і навичок;
- обліково-аналітичних умінь і навичок;
- синтетичних умінь і навичок.

Так завдяки розвитку *інформаційно-комунікативних умінь і навичок* у майбутнього фахівця формується здатність збирати дані в загальну картину про те, що відбувається, і спрогнозувати на перспективу дії різних факторів впливу на економічне становище підприємства. Однак інтеграція розрізаних інформаційних ресурсів, як внутрішніх, так і зовнішніх, формується на основі створення єдиного інформаційного простору підприємства. Тож не володіючи достатньою інформацією, не можливо врахувати всі наслідки господарської діяльності. Водночас проведення складного аналізу потребує великої кількості первинних даних, які необхідно зібрати та систематизувати. Проте, оброблення зібраних даних неможливе без впровадження аналітичних технологій, зокрема відповідного програмного забезпечення, яке в поєднанні з вмінням застосовувати інформаційно-аналітичні знання на практиці та використанням інформаційно-комунікативних технологій дасть змогу адекватно і ефективно виконувати професійну діяльність.

Крім цього, прийняттю будь-якого рішення управлінського або фінансового змісту передують аналітичні розрахунки. Тому сучасні фахівці з обліку та оподаткування повинні володіти необхідними *обліково-аналітичними вміннями і навичками*, знати і розуміти логіку проведення аналітичних процедур. Формування обліково-аналітичних умінь і навичок повинно базуватися на вмінні оперувати обліково-аналітичною інформацією, яка забезпечує систему управління необхідними даними і дозволяє контролювати активи підприємства, допомагає оцінити ефективність використання його ресурсів та виявити резерви.

Зауважимо, що опанування основам бухгалтерського програмного забезпечення передбачає його здатність здійснювати формування та надання внутрішньої управлінської та аналітичної звітності, а також обов'язкової звітності перед фіскальними та контролюючими організаціями. Також фахівцю з обліку та оподаткування, маючи справу зі складними різноманітними формами звітності, доводиться розробляти алгоритми обробки специфічної інформації на основі реалізації процедур аналізу та синтезу, яка ґрунтується на з'єднанні і роз'єднанні певних показників облікової інформації. Тож для поєднання (*синтезу*) опрацьованої облікової інформації майбутньому фахівцю необхідні сформовані *синтетичні вміння і навички*.

Мотиваційно-ціннісний компонент. Аналіз функціональних обов'язків, які характеризують професіоналізм фахівців з обліку та оподаткування свідчить про те, що в них первісно закладена вимога до володіння інформаційно-аналітичною компетентністю. Однак бажання надалі працювати за обраною спеціальністю та прагнення досягати

успіху у своїй професійній діяльності визначають саме особистісні якості людини. Тому до структури інформаційно-аналітичної компетентності майбутнього фахівця з обліку та оподаткування включено **мотиваційно-ціннісний компонент**.

Зауважимо, що однією з фундаментальних складових в досягненні успіху в будь-якій діяльності є *мотивація*. Часто до мотивації відносять саме бажання займатися діяльністю (роботою), але це не точне визначення самої мотивації. Так, безумовно, мотивація спонукає людину до певної діяльності, але спонукання може бути як *бажання*, так і *потреба* або *вимушеність* до певної роботи. Мотивація як бажання до роботи (діяльності) є важливою складовою для справжнього успіху. Зазвичай бажати працювати і отримувати задоволення від роботи, сприймається як одне і те ж. За таким підходом фокусування й увага приділяється бажанню та задоволенню як до самої роботи, так й від заняття нею. А що ж робити коли немає бажання, але потрібно обов'язково виконати щось. В такому випадку мотивація не пов'язана з отриманням задоволення від роботи. Але вона є: або частиною більш глобального складного завдання (а не бажана робота лише маленька її частина) й здійснивши яку, ми і отримуємо бажане *задоволення*. Або, мотивація базується на інших *потребах* людини.

Взагалі поняття «потреба» тісно пов'язане з категоріями «цінність» та «інтерес». Сама суть життя людини полягає в тому, щоб задовольнити свої різноманітні потреби. Як первинні (в їжі, житлі, одязі тощо), так і вторинні (в знаннях, у праці, творчості, самовизначенні, суспільному статусі) – потреби виникають під впливом конкретних внутрішніх і зовнішніх умов та активізують пізнавальну, емоційну й волюву сфери особистості, спонукають її до дії, пошуків об'єктів для задоволення цих потреб.

Таким чином, потреби – це фундаментальна якість особистості, що визначає спосіб і спрямованість її життя, дій та поведінки, характер ставлення до дійсності, до своїх обов'язків. Потреби особистості характеризуються різноманітністю і багатством видів чи груп, але всі вони задовольняються у процесі *практичної діяльності* людини. При перетворенні потреб в зацікавленість на перший план виступають ті характеристики мотивацій діяльності, в яких проявляється відношення до соціальних інститутів. Стимули і причини людської діяльності одержують тут подальший розвиток: потреби перетворені в зацікавленість, в свою чергу перетворюються в *цінності*. Зміст цінностей обумовлений конкретними досягненнями суспільства [27]. Отже, для реалізації потреб та інтересів мають бути відповідні об'єкти, тобто певні цінності.

Однак серед дослідників немає одностайної думки щодо визначення поняття «цінності». Одні характеризують цінність як об'єктивну суть ре-

чей, другі – як власне цінність, грошову вартість предмета, треті – отожднюють із поняттям блага, корисності для особистості, четверті – пов'язують із суб'єктивно значущістю даного предмета для життєдіяльності людини, п'яті – з його властивостями задовольнити потреби, інтереси, бажання. Є цінності, які важко віднести до якоїсь із груп або які стосуються багатьох із них: умовні, ідеальні, інтелектуальні, неперехідні, вічні, глобальні. Світ цінностей – це перш за все світ культури в широкому розумінні слова, це сфера духовної діяльності людини, її моральна свідомість, її уподобання – тих оцінок, в яких виражається міра духовного багатства особистості. Якраз через це цінності не можна розглядати як просте продовження або відображення інтересів. В світі цінностей знову відбувається ускладнення стимулів поведінки людини і причин соціальної дії. На перший план виступає не те, що безумовно необхідно, без чого не можливо існувати (це завдання вирішується на рівні потреб), не те, що вигідно з точки зору матеріального буття (це рівень інтересів), а те, що повинно, що відповідає уяві про призначення людини і її гідності, ті моменти мотивації поведінки, в котрих проявляється самоствердження і свобода особистості [28, с. 20]. Отже, ціннісні орієнтації людини – це елементи мотиваційної структури особистості, на підставі яких відбувається вибір тих чи інших соціальних установок як цілей або мотивів конкретної діяльності.

Виходячи з того, що вимоги до майбутнього фахівця з обліку та оподаткування і ступінь його відповідальності постійно ростуть, а сфера його діяльності регулярно піддається змінам, то виникає необхідність розвитку його особистісних якостей, а саме сформовані ціннісні орієнтири та мотивація до регулярного підвищення професійного рівня продовж життя. Тому мотиваційно-ціннісний компонент інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх фахівців з обліку та оподаткування утворюється з двох складових – *мотиваційної якості особистості та ціннісно-сміслові якості особистості*.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Таким чином, застосування компетентнісного підходу уможливило сформувати модель підготовки на розвиток взаємопов'язаних компонентів (когнітивного, функціонального, мотиваційно-ціннісного), необхідних для реалізації потенційних можливостей та запитів кожного майбутнього фахівця з обліку та оподаткування на формування інформаційно-аналітичної компетентності.

Розроблена нами модель демонструє динамічність усіх її компонентів, цілісність і упорядкованість системи інформаційно-аналітичної компетентності, уможливорює здійснення її глибокого аналізу з метою визначення ефективних шляхів подальшого розвитку, проектування різних варіантів їх реалізації, зокрема, змістовної основи.

Список літератури:

1. Баловсяк Н.В. Формування інформаційної компетентності майбутнього економіста в процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Надія Василівна Баловсяк. – К., 2006. – 334 с.
2. Гура О.І. Теоретико-методологічні основи формування психолого-педагогічної компетентності викладача вищого навчального закладу в умовах магістратури: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О.І. Гура; Ін-т вищ. освіти АПН України. – К., 2008. – 36 с.

3. Петрук В.А. Теоретико-методичні засади формування базових професійних компетенцій у майбутніх фахівців технічних спеціальностей: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / В.А. Петрук; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2008. – 36 с.
4. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Равен; [пер. с англ.]. – М.: Когито-Центр, 2002. – 396 с.
5. Hartig J. & Jude N. (2007). Empirische Erfassung von Kompetenzen und psychometrische Kompetenzmodelle. In J. Hartig & E. Klieme (Hrsg.): Möglichkeiten und Voraussetzungen technologiebasierter Kompetenzdiagnostik (S. 17-36). Bonn, Berlin: Bundesministerium für Bildung und Forschung.
6. Weinert F.E. (2001). Concept of competence: A conceptual clarification / In: Rychen D.S. & Salganik L.H. (Eds.). Definition and selection key competencies. Göttingen: Hogrefe & Huber. (Режим доступу: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.111.1152&rep=rep1&type=pdf>)
7. Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євро інтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору: посібник / О.В. Білоус, та ін.; за заг. ред. Бикова В.Ю., Овчарук О.В.; НАПН України, Інститут інформ. технол. і засобів навч. – К.: Атака, 2014. – 212 с.
8. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність: навч. посіб. / В.М. Варенко. – К.: Університет «Україна», 2014. – 417 с.
9. Гайдамак Е.С. Развитие информационно-аналитической компетентности будущего магистра физико-математического образования: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Гайдамак Елена Сергеевна; Омский гос. пед. ун-т. – Омск, 2006. – 214 с.
10. Інформаційна складова державної політики та управління: монографія / Соловйов С.Г., та ін.; за заг. ред. Грицяк Н.В.; Нац. акад. держ. упр. При Президентові України, Каф. інформ. політики та електрон. урядування. – К.: К.І.С., 2015. – 320 с.
11. Зайцева С.А. Система формирования информационной и коммуникационной компетентности будущих учителей начальных классов в педагогическом вузе: автореф. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / Зайцева Светлана Анатольевна; Шуякий гос. пед. ун-т. – Шуя, 2011. – 41 с.
12. Захарова В.І. Основи інформаційно-аналітичної діяльності: навч. посіб. / В.І. Захарова, Л.Я. Філіпова. – К.: ЦУЛ, 2013. – 336 с.
13. Назначило Е.В. Развитие информационно-аналитической компетентности преподавателя в процессе непрерывного педагогического образования: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.08 / Назначило Елена Валерьевна; Магнитогорский гос. ун-т. – Магнитогорск, 2003. – 193 с.
14. Панченко Л.Ф. Теоретико-методологічні засади розвитку інформаційно-освітнього середовища університету: автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.10 / Панченко Любов Феліксівна; Луганський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2011. – 46 с.
15. Петренко Л.М. Теорія і практика розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів: [монографія] / Л.М. Петренко. – Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2013. – 456 с.
16. Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ: теорія і практика. Монографія / Н.О. Величко, та ін.; за заг. ред. В.В. Ягупова: ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 176 с.
17. Qualifications Frameworks in the European Higher Education Area [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/qq/qq.asp>
18. Національна рамка кваліфікацій: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua.s45.ru.wbprg.com/laws/show/1341-2011-p>
19. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / за заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.
20. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 1 «Професії працівників, які є загальними для всіх видів економічної діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN11827.html
21. Гуманитарно-правовий портал «PSYERA» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://psyera.ru/4848/kognitivnyu-podhod-v-psihologii>
22. Тальзіна Н.Ф. Педагогическая психология: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 1998. – 288 с.
23. Kelly G. (1963). A theory of personality: The psychology of personal constructs. New York: Norton.
24. Брунер Дж. Психология познания. За пределами непосредственной информации. Пер. с англ. / Дж. Брунер. – М.: Прогресс, 1977. – 413 с.
25. Назначило Е.В. Развитие информационно-аналитической компетентности преподавателя в процессе непрерывного педагогического образования: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.08 / Назначило Елена Валерьевна; Магнитогорский гос. ун-т. – Магнитогорск, 2003. – 193 с.
26. Отрощенко Л.С. Професійна компетентність майбутніх фахівців зовнішньоекономічного профілю: теоретичний аспект [Текст] / Л.С. Отрощенко // Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. пр. – Київ, 2007. – № 1. – С. 71-84.
27. Бех І.Д. Духовні цінності в розвитку особистості // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 124-129.
28. Омельченко Ж.О. Формування загальнолюдських цінностей як мети виховання в працях видатних мислителів // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 3. – С. 188-193.

Шевченко В.Н.

Університет імені Альфреда Нобеля

ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО УЧЕТУ И НАЛОГООБЛОЖЕНИЮ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Аннотация

В статье исследовано формирование информационно-аналитической компетентности будущих специалистов по учету и налогообложению в процессе профессиональной подготовки, основанное на компетентностном подходе. Учитывая то, что в научной литературе нет согласованной точки зрения относительно структуры исследуемой компетентности, доказано, что существует несколько подходов к определению структуры компетентности, которая в большинстве раскрывается через знания и их применение, умения, навыки, способности, ценности и личные качества. Принимая во внимание интегрированный характер исследуемой компетентности, обоснованы ее структурные компоненты: когнитивный, функциональный, мотивационно-ценностный. Когнитивный компонент характеризуется стремлением к получению знаний общей культуры работы с информацией; способностью к анализу учетной информации, ее систематизации, накопления и обобщения; способностью к прогнозированию результатов деятельности предприятия, соответствующего оформлению результатов в отчетности и их передачи. Функциональный компонент характеризуется аналитическими умениями и навыками, способностью к сравнению, обобщению и синтезу учетных данных. Мотивационно-ценностный компонент характеризуется направленностью и мотивацией личности на выполнение информационно-аналитической деятельности. Подчеркивается, что разработанная модель информационно-аналитической компетентности делает возможным осуществление ее глубокого анализа с целью определения эффективных путей дальнейшего развития, проектирования различных вариантов их реализации, в частности, содержательной основы.

Ключевые слова: информационно-аналитическая компетентность, специалист по учету и налогообложению, компетентностный подход.

Shevchenko V.M.

Alfred Nobel University

FORMATION OF INFORMATION-ANALYTICAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS IN ACCOUNTING AND TAXATION IN THE PROCESS OF VOCATIONAL EDUCATION

Summary

The article studies the formation of information-analytical competence of future specialists in accounting and taxation in the process of vocational education, based on the competence approach. Considering that in scientific literature there is no coordinated point of view concerning structure of the studied competence, it is proved that there are several approaches to determination of structure of competence which in the majority reveals through knowledge and their application, abilities, skills, abilities, values and personal qualities. In view of the integrated nature of the studied competence, her structural components are proved: cognitive, functional, motivational-valuable. Taking into account the integrated nature of the competence being studied, its structural components are substantiated: cognitive, functional, motivational-value. The cognitive component is characterized by the desire to gain knowledge of the general culture of working with information; the ability to analyze accounting information, its systematization, accumulation and generalization; the ability to predict the results of the company's activities, the corresponding registration of results in the reporting and their transfer. The functional component is characterized by analytical skills and abilities, the ability to compare, generalize and synthesize credentials. Motivational-value component is characterized by the direction and motivation of the individual to perform information and analytical activities. It is emphasized that the developed model of information-analytical competence makes it possible to carry out its in-depth analysis with a view to identifying effective ways for further development, designing various options for their implementation, in particular, a substantive framework.

Keywords: information-analytical competence, specialist in accounting and taxation, competence approach.